

הכנת השיעור

כל קצין וכל מש"ק הוא מנהיג ומורה. הוא חייב לדעת את מלאכתו ולהיות מוכשר לאמן את האחרים. אנשים ילכו אחרי מנהיג „היודע את פרקו“, והמשכיל לפתור בעיות בהתעוררן.

כדי שיהיה יעיל בהדרכתו חייב המדריך עצמו ללמוד ברציפות. הוא חייב לסגל לעצמו תוך זמן קצר את השיטות החדשות המונהגות בצבא, ולעייין בהתפתחויות החדשות בכללן. הכרח הוא להשתמש בשיטות הטובות ביותר, כי אחריות כבדה רובצת על המפקד. אין בצבא מקום לאימונים מרושלים.

נוסף לכך צריך האימון להיות פרוגרסיבי, ודבר זה יושג רק כשיהיה הוא מתואם ומוסדת כהלכה, מתוך שימוש בשיטות ההדרכה הנכונות. ההצלחה בקרב תלויה באימון יעיל, רצוף ומתקדם.

ההוראה היא התהליך, אשר באמצעותו מתפתחים אצל התלמיד הידיעה, האידיאות, העקרונות, הכשרי וגות והגטינות.

המדריך בצבא, ככל שאר המדריכים, צריך לדעת את יסודות ההדרכה. עליו להכיר את תלמידיו ולדעת את החסר. הוא צריך להיות מוכשר להעריך את הידיעות שקנה לו התלמיד ולקבוע את הצלחת עצמו כמדריך. התלמיד לימד בעיקר על ידי מחשבה ופעור לה, ולא על ידי כך שמרצים לפניו.

חמישה שלבים בתהליך הדרכתו של נושא מסוים. על המדריך להבינם ולשלוט בהם. שלבים אלה יפים להעברת סעיפי השיעור, להעברת השיעור כולו וכן להעברת הנושא בשלמותו. ואלה הם: א. הכנה; ב. מסירה: (1 פתיחה, 2 הסברה והצגה; ג. תשומה; ד. מבחן; ה. דיון ובקורת (סיכום).

במאמר זה בכונתנו לדון בשלב ההכנה בלבד. המדריך חייב ללמוד ולדעת את הנושא על בוריו, ולהיות מעוניין בהוראה. הוא צריך להכין את החומר למסירה בצורה שתעורר בחניכים את הרצון ללמוד. כל שיעור יתוכנן בקפדנות לשם תכלית מסוימת. ההתקדמות תעשה מן הידוע אל הבלתי ידוע. מן הקל אל הכבד. הכרת החניכים, שיקול זהיר של הטעון לימוד, ביקורת מתמדת של החומר, חזרות ושיגון — כל אלה הכרחיים להדרכה.

תכנון האימונים.

1. הנחיות לאימונים. מחלקת ההדרכה מכינה את ההנחיות ואת תכנית האימונים הכללית

לתקופה מסוימת, בדרך כלל לשנה, כדי לבצע את מגמות האימונים של הצבא. תכניות אימונים והנחיות אלו נלמדות ומעובדות על ידי המפקדות המתאימות, ולחטיבה מגיעה תכנית אימונים מפורטת. כאן מעריך המפקד את מידת האימונים החסרה, את הזמן הדרוש להשלמה לפי רמתם הנוכחית של האימונים, ואת הדרגה שאליה יש להגיע. הוא מכין את תכנית האימונים המיוחדים שלו, העונה על בעיות יחידתו.

2. תכנית אימונים של יחידה. מפקד הפלוגה, בהסתמכו על תכנית האימונים של הגדוד, מכין את תכנית האימונים לפלוגתו. תכנית זו מראה בצורה טבלאית את תכנית האימונים שעל היחידה לבצעה.

3. דו"חות. לשם בקורת על תכנית האימונים, פיקוח על דרך כי הביצוע, והשגחה על מספר החיילים המשתתפים בפועל באימונים, הונהגו ביחידה טופסי השגרה הבאים*:

א. תכנית אימונים — מכילה רישום המקצוע, שעות האימון יום וליילה, ומראה את הסה"כ של שעות האימון, באותו פרק הזמן שתכנית האימון נים הנדונה מקיפתה. תכנית האימונים מקיפה, בדרך כלל, משך אימונים, אחד, הנושא בחובו אחדות מבחינת מקצוע וזמן. כרגיל זוהי סדרת אימונים בשדה של 2—3 שבועות. דו"ח זה מוגש לאישורו של המפקד, זמן מה לפני צאת הפלוגה לסדרת אימוניה.

ב. תכנית אימון שבועית — פירוט שבועי, נוסף, לתכנית האימונים הכללית. מגמתו משולשת: א. להראות ביתר בהירות את מגמתו של מפקד הפלוגה לגבי יחידות המשנה שלו. ב. לאפשר למג"ד לערוך ביקורת בכל עת. ג. מתן הנחיות ברורות למפקדי המשנה לגבי מקצוע האימון בכל עת. ג. מתן הנחיות ברורות למפקדי המשנה לגבי מקצוע האימון, מקורות מנהלה וכו'. דו"ח זה מוגש מראש, מדי שבוע בשבוע, ומראה את אימוני הפלוגה בשבוע שלאחר כך.

ג. דו"ח ביצוע אימונים — הנו דו"ח

(*) ראה נספח א' למאמר זה — טפס"ד דו"חות.

שבועי, המורה על מידת ביצוע של תכנית האימונים בשבוע החולף. הוא חופף לתכנית אימון שבועית. הנושאים, "הסברה השכלה", "מסעות" ו"מבחנים", הובלטו על מנת להמחישם ע"י רישום מיוחד.

ד. דו"ח משתתפים באימונים / עבודות — מוגש מדי יום ביומו, וצמוד לדו"ח המצבה היומי של הפלוגה. חשיבותו הוא בזה שהוא מצין את מספר האנשים המשתתף בפועל באימוני הפלוגה, העוסקים במנהלה והחסרים.

דו"חות אלו מעובדים ע"י קצין המבצעים, וסיכור מט מובא לידיעת המג"ד.

תכנית אימונים לפלוגה

- בהכנת תכנית אימונים שבועית לפלוגה, יש להשתמש בכשרון וידיעה כדי ליצור רציפות ההדרכה בנושאים השונים מיום ליום. בנקודות דלקמן ניתנות הנחיות מספר:
- 1) הזמן הטוב ביותר לאימון גופני הן שעות הבוקר — כאשר מזג האוויר מרשה. התוצאות הטובות ביותר תושגנה בפרקי זמן של 15—30 דקות.
 - 2) הדרכה הדורשת פעילות פיזית צריכה להיות מעורבת בהדרכה פחות מאומצת, לשם גיוון ולשם שמירה על ההתענינות.
 - 3) תכנית האימונים תחולק לשלבים. ככל שלב ושלב יבוא (תוך גיוון) נושא הסברה ולימוד השפה העברית, אימון גופני, מסעות, שדאות, אב"ק, תרגיל לים מסכמים ומבחנים.
 - 4) הזמן הטוב ביותר להרצאה הוא זמן הבוקר, כש"המוחות ערים". פרק הזמן הבא מיד לאחר הצהריים הוא הגרוע ביותר, אין להאריך בהרצאות ודיונים מעל לחמישים דקות.
 - 5) בדרך כלל עולה ערכן של שעות ההדרכה בבוקר על אלו של אחר הצהריים. נושאים הדורשים הקשבה ומאמץ-לריכוז מצד התלמידים, יש ללמד בשעות הבוקר.
 - 6) תרגול הסדר, אפילו בשלבי האימון הראשון גם לא יעלה על שעה אחת ברציפות.
 - 7) נושאים שלהכנתם דרוש זמן — לריכוז חרי מרים וציוד, או הנעת יחידות למרחק ידוע — היא תכנונם חסכוני יותר, אם יאורגנו בפרקי זמן של 3—5 שעות, חצאי ימי אימונים, או ימי אימונים שלמים.
 - 8) יעילות האימונים הגבוהה ביותר מושגת בסדרות-שדה של 2—3 שבועות.
 - 9) למסלולי הסתערות, לאימון קרב, למסעות ולמטחים — נודעת חשיבות מיוחדת.

10) אימוני לילה יחושבנו למטרת תכנית אימון גים, ביחידות של 4 או 8 שעות.

11) פרקי זמן ידועים יוקצבו בתכנית האימונים לצרכיו של מפקד הפלוגה, שיוכל להשתמש בהם כראות עיניו. זמן זה ישמש להדרכה נוספת באותם מקצועות אשר הסגל הפיקודי, המדריך-למעשה, לא השיג בהם את הרמה הדרושה.

השיעור

אין השאלה שאנו באים לדון בה, "פרט חשוב" או "ענין טכני" בלבד. השאלה היא יותר מפרט, יותר מענין טכני, אורך השיעור, למשל — אם ימשך 50 דקות או למעלה מזה — מוגדר באינציקלופדיה חיי נוכית מודרנית כנובע בראש וראשונה, "מן הפילוסוף פיה של החינוך, שבה בית-הספר מאמין". אם הענין של אורך השיעור כך, השיעור עצמו — לא כל שכן השיעור הוא, איפוא, ענין של אמונות ודעות, ומשום כך הוא דורש מהבא לעיין בו בכובד ראש ושיקול דעה מרובה. "אכן, במאה וחמישים השנים האחרונות הקדישה הפדגוגיה המעשית את מיטב יכולתה לענין זה של השיעור; לשאלה: כיצד באיזו דרך גלן כדי להקנות לחניך את אשר אנו רוצים להקנות לו? — הורו שיש לשים גבולות לחומר ע"י חלוקתו למנות מנות מעוגלות הקשורות זו לזו, וכך נוצרה "היחידה המתודית".

תכונתה העיקרית של היחידה המתודית בהיותה מאפשרת למדריך לצקת את החומר לתוך דפוס ידוע וזהו מה שקראו: "עיצוב דידיקטי". ולא זה בלבד, אף זו: עם היות היחידה המתודית יחידה מעוגלת בפני עצמה, הרי היא קשורה באלו שבאו לפניו ובאלו שתבואנה לאחריה. אתה יכול איפוא לומר: מנה של חומר שאפשר לעצבה עיצוב דידיקטי, שקשר לה עם מה שנלמד לפני כן, שקשר לה עם מה שילמד אחרי כן. יחידה מתודית זו נקראת בלשוננו "שיעור".

מתכונותיו של השיעור הטוב

- 1) אחידות: כל שיעור צריך להיות חטיבה אחת של-הדרכה, לטפל בענין אחד. כל חומר הלימוד והנהלים ובחרים בהתאם למגמה הזאת.
- 2) ענין: כל שיעור צריך להכיל חומר חדש, המותאם לחומר שכבר נלמד. חזרה על חומר, ללא חידוש, הריהו חסרת ענין.
- 3) מסגרת: מסגרתו של כל שיעור צריכה להעות בעלת "גודל" הגיוני. אנשים יכולים לקלוט בבת אחת אך מספר מועט של התמחויות ועקרונות.

2. תשומה.
3. מבחן.
4. ציון ובקורת.
5. סיכום.

מערך השיעור

מערך השיעור הנו מרשם תמציתי של החומר אשר ינתן בשיעור. הוא מכיל את החומר שניתן, את סדר מסירתו, והנהלים שישתמשו בהם. מטרתו היא לודא שכל שיעור ינתן בצורה טובה ומושלמת. מערך שיעור המוכן היטב, צריך לענות על הדרישות הבאות:

- (א) לשמש כאמצעי, לקשור את השיעור לקורס בכללותו.
- (ב) להורות על בחירה נכונה של החומר.
- (ג) לציין את הרציפות הנכונה שיש להשתמש בה במסירה.
- (ד) לודא שתינתן הדגשה נכונה ושיקול מתאים לכל חלק מהשיעור.
- (ה) לתת מסגרת של נתלי התוראה הבאים בשימוש.

להלן נתונות דוגמאות של מערכי שיעור הנהוגים בשלושה צבאות: הצרפתי, הרוסי והאמריקאי.

מערך שיעור הנהוג בצבא הצרפתי

גליון 1

כללי

בקרב תופס החייל עמדה כל אימת שהוא נעצר. עליו לחפש עמדה המתאימה לדרישות התפקיד המוטל עליו. החייל תופס עמדה מול הכיוון שניתן לו. הכיוון הזה הוא הכיוון בו נמצא האויב או ממנו עלול הוא להופיע. תפיסת עמדה מול כיוון נתון, מחייבת חיפוש ובחירת עמדה מתאימה, והתקנתה לקראת השימוש הנכון בה.

עמדה מותקנת ומשופרת, פחות או יותר, בהתאם לזמן ולמשך השימוש בה. תפקידי החייל בקרב (בהיעצרות או בזמן החלפת עמדות), הם לצפות, לירות ולמסור דו"ת. לכן נחוץ שיהיו לו אפשרויות ראייה שמיעה, שימוש בנשקו וטיפול בו, ואפשרות קשר עם מפקדו.

אם הפעילות קודמת לבטחון, לא פחות נכון יהיה לומר שבשביל למלא את התפקיד על החייל להשאר בחיים, ומשום כך להשמר מפגיעה באמצעות מסתור ומחסה.

עמדה אידיאלית כמעט ולעולם אינה קיימת, לפיכך חשוב תמיד לתקן ולשפר:

- את שדה הראייה שלה
- את מסתורה מתצפית האויב
- את אפשרות הירית
- שמירה בפני פגיעות

- (4) הפעלת החושים: יש להפעיל במשך השיעור יותר מאשר חוש אחד. האדם הבינוני זוכר בעיקר את אשר הוא עושה, פחות מכך את אשר הוא רואה והרבה פחות — את אשר הוא שומע. בהביאו את זאת בחשבון, ישתדל המדריך למזג את הראייה ואת השמיעה.
- (5) הרכב השיעור: אמת-המידה העיקרית לעריכת החומר בסדרה לימודית, היא „הגיוניות“ הסדר מנקודת מבטו של התלמיד. השיעור צריך להתקדם צעד אחר צעד, כאשר הוא מושתת על ידי עותיו הקודמות של התלמיד.
- (6) מעשיות: כל שיעור צריך להיות מתוכנן בתחומי התנאים של האימון. האימון במחנה או מחוצה לו ועורר-האימון המצויים יקבעו בחלקם את השיטה בה ינתן השיעור הנידון.
- (7) היחס לקורס בכללותו: כל שיעור צריך להיות מתוכנן וניתן בצורה כזו שיחסו לקורס בכללותו יהיה ברור לחלוטין לכל תלמיד.
- (8) שלבי ההדרכה: הכנה מדוקדקת צריכה להקדים כל שיעור. חמשה השלבים בהדרכת קורס, נושא, או פרק — יפים גם להדרכתו של כל שיעור ושיעור ואלה הם:
 1. מסירה. א. פתיחה.
 - ב. הסברה והצגה.

בית ספר צבאי מיוחד לכל החילות

תרגילי סינטזה

1. תפיסת עמדה מול כיוון נתון
גליון 1
- כללי
- גליון 2 (א)
 - 1 מגמת התרגיל
 - 2 עקרונות ללימוד
 - 3 עקרונות להדגשה
- גליון 2 (ב)
 - מבנת התרגיל:
 - 1 שטח
 - 2 נושא
 - 3 יחידת האימון
 - 4 „אויב“
- גליון 3
 - מהלך התרגיל:
 - 1 פתיחה
 - 2 התפתחות
 - 3 סיכום
- גליון 4
 - הנחיות למדריך

מגמת התרגיל

תפיסת עמדה מול כיוון נתון

עקרונות ללימוד

1. ראייה
2. מסתור מראיה
3. יכולת השימוש בנשק
4. קשר עם המפקד
5. מחסה מפגיעה.

עקרונות להדגשה

1. תצפית
2. שימוש בנשק
3. בטחון

לקויה, הסואה רעה, אפשרויות לא נוחות ליריה, מחסה גרוע, חוסר אפשרות של קשר עם המפקד. האחרים יתפסו עמדות אשר נבחרו היטב ושופרו. הכיתה מתקדמת לאט לעבר האויב המבויים, היא צריכה לחפש ולגלות את העמדות השונות ולציין את השגיאות. המדריך נותן אות, וכל אנשי ה"אויב" פותחים באש מטוח קצר. המדריך מוביל את הכיתה לכל עמדה, מראה אותה, וע"י השואה מבליט את השגיאות. לפי התשובות מוציאים לקח על תכניתה הנכונה של העמדה.

ב. כיצוע

1. המדריך קובע את השטח בו כל אחד מהחניכים מחפש עמדה, האנשים תופשים עמדות.
2. ה"אויב" מציין את השגיאות ומסבירן באמצעות אלחוט.
3. המדריך עובר ליד כל חניך, מבקר, מציין את הנכון והבלתי נכון, ומתקן.

1. שטח

השטח צריך להיראות — בגבולות מצומצמים — מחסות וכו' אשר ינוצלו ע"י התלמידים (תלים, עצים, שיחים, שוחות וכו'). אל תהסס להכין את השטח נכונה, להשלימו ולהשביחו, כדי שיהיו בו כל האמצעים הנחוצים להדרכה.

2. נושא

המצב: האויב תופס את הקו הזה. במצב כזה נעצרת הקבוצה ופניה כלפי הנקודה ההיא. התפקיד: השגת על השטח מנקודה זו לנקודה זו, ופגע בכל אויב שיתגלה.

מבנה

תרגיל זה בא לאחר לימודים טכניים, על הסואה, תצפית, אמצעי קשר ראשוניים — והגו מרכב משני חלקים:

א. הצגה

המדריך מציג בשטח "אויב" של 7-8 חניכים. 5 מהם מוצבים רע, כדי להראות את השגיאות העקריות: ראייה

מנהל

יחידת האימון

תלבושת	נשק	תחמושת	זיקוקין	אמצעי קשר	כלי רכב	שונות
(1)						

אויב

מס' האנשים	המגמה	כלי נשק	תחמושת	זיקוקין	כלי רכב	שונות

עם פשוטים אלה הינם לעתים אמצעים יעילים יותר בגלל היותם פטורים מתקלות טכניות.

(1) אין לשכוח את השימוש המכסימלי באמצעי הקשר בין ה"אויב" לבין המדריך. כמו כן, אין להמנע משימוש באמצעי קשר פשוטים כמו דגל וכו', דוקא אמצעי

- מהוך התרגיל
 1. פתיחה
 ע"י גליון 1 — כולל
 2. התפתחות
 א. הצגה
 ב. תשומה

העמדה צריכה לאפשר את ה"ר"א"ה	נושאים ללימוד
א. תראה לעיני האויב ב. מתצפית אויב	1. מצוין את השגיאות שעשו ע"י האנשים שתפסו את העמדות. 2. מופיע לאיתות המדריך.
אשרות מתן אש	צוין את השגיאות ע"י מתן אש, השתמש באלהים כדי להסביר במדויק את השגיאה שעשתה.
לא להפעיל: א. מפעולת נשק הי"ך ב. מפעולת תותחים ומסוסים	לאות מהמדריך שוכב אחד מאנשי ה"אויב" כשהוא גלוי בשטח.
קשר עם המפקד	מצוין את השגיאות: מציג אש, ע"י זריקת רימונים
העמדה צריכה להיות כוסייה	אין
תקן את העמדה בכלי הפירה, בהתחשב עם זמן תפסתה.	מצוין כי התקנת עמדה זו פעולה הדרגתית, היות מתמדת, שאף פעם אינה מסתיימת.

מורה לחניך לציין את כל המופיע בשטח החניון.	פעולת המדריך	פעולת "האויב"
מורה על החניך לירות למטרה. במקרה שהעמדה אינה מאפשרת יריה, המדריך מבקל, חוקר, מתקן.	מורה לבצע את כללי הבטחון נגד קלעים שונים.	מורה על השגיאות ע"י מתן אש, השתמש באלהים כדי להסביר במדויק את השגיאה שעשתה.
מורה על תועבר הידיעה במהירות (והתקנת המודל)	קובע את מקומו של המפקד. מורה על שגרה בה תועבר הידיעה במהירות	מציג אש, ע"י זריקת רימונים
על ההסוואה להיות אמצעי מונע ביה שיהא לא תשנה את פני הנחי, העמדות צריכות להתמוז עם הקרקע.	הישאר בקשר עין. המתרחש אצל האויב מענין את המפקד שאינו מסוגל לצפות לכל הכיוונים כבמראות. מסור את הידיעה מיד בלי להפסיק לצפות.	אין
כלי הפירה כמו הנשק ינוצל מיד עם תפסת העמדה. יש לעבוד תוך מסתור מהאויב והצפית עליו.	עקרונות: מתייבמים: שפר את כושר הפירה שדה יריה טוב הגדל את הבטחון. הנבך את הנחיות.	אין

כל חייל חייב לדעת בע"פ ולשנן לעצמו: בעת הקרב כאשר החייל נעצר, הוא תופס עמדה. העמדה הנתפסת צריכה לאפשר:

כושר ראייה

כושר יריה

קשר עם המפקד

וכדי להחזיק מעמד על החייל לבוא במחסה מ תצפית האויב ופגיעותיו. החייל משפר ומתקן את העמדה בעזרת כלי החפירה, בהתחשב עם זמן התפישה.

תפיסת עמדה מול כיוון נתון

צמחיה: הצמחיה תשאר אנכית כמו במציאות. אל תזרוק את הענפים התלושים על תל החוה, או על רשת ההסוואה.

אל תשנה את צורתו ואת אופיו של הנוף. סלק את השיירים.

הימנע מצורות גאומטריות המטילות צל. תקן את האדמה בהתאם לצורות הקימות. טפל בהסוואה (עשבים ונטיעות אשר קמלו).

גליון 4

הנחיות למרדף

מחסות העומדים נגד הדירות קלעים

אדמה שפוכה — 100-80 ס"מ; חול — 60 ס"מ; עץ — 100-60 ס"מ.

המנע מאבנים הגורמות לנחירת הקלעים, ומתיות רסיסים.

המנע מקרקע הזדקה החזירה ביתר קלות לקלעים. הסוואה

מונעת: זו שנעשתה לפני שינוי פני הקרקע.

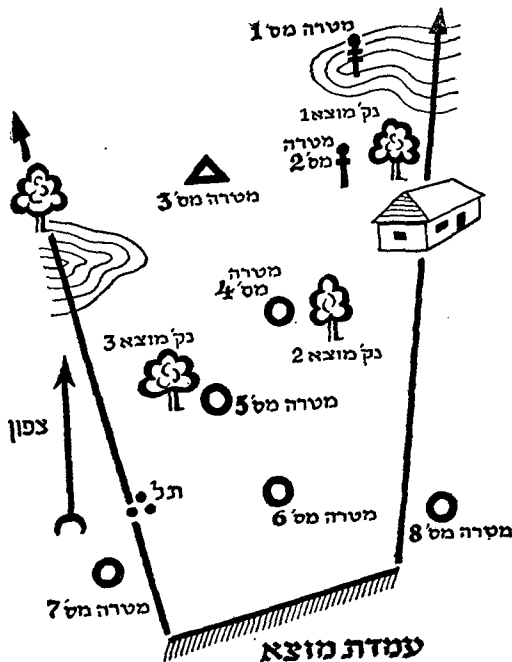
מערך השיעור הנהוג בצבא הרוסי

החייל בהגנה

מפקד המחלקה מראה לסגני מפקדי הכיתות ולחיילים את מקום קביעת המטרות.

(מטרות דמות, חייל השוכב מאחורי מק"ב)

מטרה מס' 1 — מק"ב (מטרה מס' 21 — מרחק 500 מ' (מטרת דמות, מקלע בתוך חפירה)

מערך שיעור מס' 1 — ההכנה להגנה

כללי: החייל בהגנה חייב לתפוס עמדה כזאת שממנה תהיה לו האפשרות להלחם בצורה יעילה נגד האויב ממרחק מתאים לטוח נשקו, בהיותו באותו זמן מוגן מראייה ואש האויב.

תרגיל מס' 1

הנושא: ההכנה להגנה.

המטרה: ללמד את החייל לבחור עמדת-אש בהגנה, התחפתות והסוואה, תצפית שדה-הקרב, והעברת דו"ח.

1. בחירת עמדת-אש, השואת השוחה.
2. הבניה.
3. אומדנת מרחקים מנקודות מוצא.
4. תצפית השטח הקרוב.
5. אומדנת מרחקים למטרות שהתגלו, והעברת דו"ח.
6. הערכת ובחירת מטרה, התקנת הכונת, ובחירת נקודת המיכנון.

השיטה: אימון חד-צדדי עם אויב מבוויים.

שטח: מרשם מס' 1.

זמן: 2 שעות.

ציוד: 3-4 רעשנים, מלאים של כדורי-סרק לכל חייל, אתרי חפירה, מטרות כמפורט מטה, דגלים.

ארגון התרגיל:

מפקד המחלקה, מפקדי הכיתות עם סגניהם והחיילים שנקבעו לשחק את תפקיד האויב יוצאים לשטח יום לפני התרגיל. בוחרים מקום בעל שדה-ראייה ושדה-אש טובים לכל הכיוונים. בוחרים 3-4 נקודות מוצא, ומתקינים 2-3 שיחים מלאכותיים.

מטרה מס' 2 — מקלע (מטרה מס' 19) — מרחק 450 מ'
(כובע פלדה)
מטרה מס' 3 תצפית (מטרה מס' 20) — מרחק 400 מ'
(מטרת דמות של חייל בעמידה)
מטרה מס' 4 — רובאית (מטרה מס' 13) — מרחק 300 מ'
(כנ"ל)
מטרה מס' 5 — רובאית (מטרה מס' 13) — מרחק 350 מ'
מטרה מס' 6 — נעה (מטרה מס' 14) — מרחק 100 מ'

מטרה מס' 7 — נעה (3 מטרות מס' 14) — מרחק 40—30 מ'
מטרה מס' 8 — נעה (מטרה מס' 14) מרחק 30 מ'
מפקד המחלקה קובע את האותות ואת סדר הופעת המטרות. ולאחר זה מוצא את יעילות התפעול שלהם. הוא נותן את ההוראות וההוצאות למפקדי הכיתות אשר יעבירו את התרגיל עם כיתותיהם. בינתיים מכינים החיילים, המביימים את האויב, שוחות ירייה ומסוים אותן.

מחלק התרגיל

מס' סידורי	הזמן	פעולות המפקד	הביצוע ע"י המתאמנים
1. בחירת עמדות	10 דקות	מסביר את מטרת התרגיל, ומראה את הכיוון ממנו מצפים להופעת האויב. מורה לבחור עמדות אש בשטח שנקבע להגנה. מתקן את השגיאות. דורש שהמתאמנים ידעו בעצמם היכן לתפוס עמדות. מורה לתפוס עמדות חדשות במקרה ואלו שנתפסו אינן מתאימות.	החיילים תופסים עמדות הגנה, בעלי שדהראיה ויריה טובים.
2. בניית והסוואת שוחות.	50 דקות	מורה לנקות את השטח שלפני השוחה, קובע את זמן החפירה, מפנה תשומת לב להחזקת האת, למצב הרגלים, הראש והגוף. מוצא את שית שוחה שתהיה טובה. לוקח את כל הכיתה 50 מ' קדימה ודן על השגיאות בהסוואה.	החיילים חופרים את השוחות, הוך נכונות קרבית מתמדת לפי ההוראות המפקד.
3. אומדת מרחקים מנקודות מוצא	10 דקות	מורה "לנהל" תצפית ואש בגבולות: מימין — אבן, בית בעל גג אפור; שמאל — תל, שיח בארד כאן נוסף — חורבה. נקודות מוצא: מס' 1 הפינה השמאלית של הבוסתן הקטן, מס' 2 עץ בודד. מס' 3 טחנה. מוצא שהחיילים זוכרים את הנחונים. מורה לאמוד את המרחקים ולרשם. הזמן: 3 דקות.	החיילים זוכרים את הנחונים. אומדים את המרחקים מנקודות המוצא. מחזירים את הרשימות.
4. אומדת מרחקים ממטרות חיות	10 דקות	קורא לאש האויב ע"י דגל אדום. מורה למצוא את האויב, לאמוד את המרחק ולהודיע מוצא את התענינות החיילים בנעשה מאחורי קו התצפית הקבוע. ע"י הרמת הדגל למעלה, הוא מורה לאויב לקום (מלבד מס' 7 ו-8 ע"י הושטת הדגל הצידה, הוא מורה לאויב לכרוע ברך. תוך כדי כך הוא מורה לחיילים לאמוד את המרחקים. הוא נותן את המרחק הנכון.	החיילים צופים על השטח מימין לשמאל, פסים-פסים בהתחילים מהקרב לאמצעי ולרחוק. אומדים את המרחקים ומוסרים את המרחקים. בקיצור ובבהירות מוסרים את הערותיהם.
5. נתינת דוגמת דו"ח	5 דקות	קורא למטרה מס' 5 ונותן דוגמת דו"ח, נקודת מוצא מס' 3, ימינה 2 אצבעות — רץ". מורה למספר חיילים לחזור.	החיילים זוכרים את דוגמת הדו"ח.
6. מסירת דו"ח	10 דקות	קורא בתור למטרות, ומוצא שהמתאמנים מדווחים נכון, מורה לחיילים לפנות אחורה וזמן זה משנה את עמדות האויב (שיח אחד מסולק, ע"י האבן נקבעים מטרה וצופה). נותן שהות של 3 דקות להבחין בשינויים. קורא למטרות מס' 7, 8, אשר יורים כלפי המתאמנים מהאגפים (מדגיש שיש צורך להשגיח לאגפים).	החיילים צופים את התנועות ומדווחים.
7. בחירת מטרה, אומדת מרחק, התקנת הכונת ובחירת נקודת מיכון.	10 דקות	(א) קורא ע"י 2 דגלים אדומים למטרות מס' 1 ו-6, שואל, אינו מטרה חשובה יותר, מהו המרחק וכיצד להתקין את הכונת. (ב) קורא ע"י 2 דגלים מצולבים את המטרות מס' 2, 4, 5, 6 כמי שיש לקלע בעזרת רעשן והזור על השאלה כמו בסעיף א'.	החיילים אומדים את המרחק, בוחרים את המטרה החשובה ביותר, מתקינים את הכונת.
8. דיון		דן על השגיאות ומבהיר את הספקות, כתרגיל משפר הוא דן על העקרונות של היריה לתוך מטרות נעות. מדגיש את הצדדים הטובים והרעים של התרגיל.	

מערך שיעור הנהוג בצבא האמריקאי

מערך שיעור

ונוסא: תותחנות, טכניקה של אש ובקרת אש. תאריך...
שעה...

שיעור מס' 4

ונוסא: אומדנת הטוחים וכרטיס טוחים.

וגמת השיעור: שיטת אומדנת טוחים ושינון.

טריאימון: לוח וגיר

כרטיסי טוחים (ריקים)

3 תמונות, דיאגרמות, פנס קסם.

קורות: למדריך: 162-167 סעיף 23-55, 183 סעיף

לתלמיד: 162-167 סעיף 23-55, 183 סעיף

120-124 וסעיף 5-23.

120-124 וסעיף 5-23.

הערות:

רישום השיעור ושלבי ההדרכה

1. מבוא, שאלות על השיעור הקודם (4 דקות)

2. שיטות אומדנת טוחים לרובאי (12 דקות)

(א) השימוש בכדורים נותכים: ירה וקרא את הטווח
על הכונת בפגוע כדור במטרה;

(ב) תצפית האש: כנ"ל, ראה את האבק המיתמר
מאחורי המטרה וכו';

(ג) אמוד בעזרת העין (כולל יחס העצמים);

1. יחידת המידה 100 ירד עד 500. מעל 500—קח ½

3. שיטות הנהוגות בצות של מקלע כבד (12 דקות)

(א) אומדנה בעזרת העין

(ב) ע"י יריית כלי הנשק.

(ג) מדידה ממפה או מתצלום אויר

(ד) קבלת פרטים מיחידות אחרות.

דברי הסבר למערך השיעור האמריקאי

3. האם העובדות הנלמדות מתאימות לתלמידים
בשלב זה של האימון?

4. האם בנוי השיעור על נסיונותיהם הקודמים
של התלמידים והכשרתם?

5. האם הובהרה לחלוטין תכלית השיעור והוסר
בר יחסה למגמת הקורס?

6. האם השיעור מגיש רעיונות חדשים?

7. האם הוכנה תכנית כלשהי, כדי להשיג את
ההתענינות והתחלתית של התלמיד?

8. האם הובלטו חשיבות השיעור וסיבות נתינתו
בדוגמאות מן הפעילות הצבאית בשדה?

9. האם נשקלו כראוי הנקודות הקשות יחסית
בדרך ההדרכה הנדונה?

10. האם נערכו שלבי השיעור מן הידוע אל
הבלתי ידוע — מן הקל אל הכבד?

11. האם שיטת המסירה היא המתאימה ביותר?

12. האם הורגשו הנקודות החשובות?

13. האם נעשו כל התכניות לשימוש הנכון
בעזרי האימון?

14. האם הוכן השטח או חדר הלימודים כראוי?

15. האם הוכנו תכניות לשיתופם של התלמידים
בשיעור?

16. האם הוכנו ראשי הפרקים לדיון ולבקורת?

ג. השימוש במערך השיעור.

1. מערך השיעור הוא מורה-דרך — ראשי
פרקים שקובע לעצמו המדריך לניהול יחידתו.
המערך מציג בפניו את החומר הנדרש ומבטיח
סדר ואחידות במסירה.

2. המערך איננו תחליף למחשבה. הוא יתא רק

כאן ניתן הסבר לנהוג הכנתו של המערך האמרי-

קאי והשימוש בו, דברים אלו אינם גוגעים למע-
רכים הצרפתי והרוסי.

א. הכנת מערך השיעור: כדי להכין מערך
שיעור, על המדריך לדעת את הדברים הבאים:

1. הנושא ומסגרת ההדרכה כולה. המגמה שיש
להשיגה.

2. מידת הידיעה של התלמידים.

3. המקום, גודל היחידה, זמן השיעור, משך
השיעורים.

4. התכנית או תכנית האימונים, אשר השעור
מזהה חלק ממנה.

5. מקורות, חוברות ועזרי אימון שיש להכניס
מראש. אין דרך טובה יותר להצלחה משיעור
שהוכן כראוי. על המדריך להכיר את תלמי-

דיו, לדעת אימונם הקודם. הוא צריך לדעת

כיצד לעורר ולקיים את התענינותם, כיצד
לעורר בהם את המחשבה ואת המעש. הוא

חייב לדאוג לסיכומים בהירים תוך כדי מתן
השיעור, ולעורר שאלות לענין.

ב. בקורת מערך השיעור: הכרחית בקורת
נבונה וקפדנית של המערך קודם שינתן השיעור

לחניכים. מכאן שמערך שיעור הטוב לקבוצה אחת
של אנשים יכול שלא להתאים לקבוצה אחרת. והרי

נקודות בקורת מצוינות למערך השיעור.

1. האם השיעור דן בענין ראשי אחד בלבד?

2. האם מספר הרעיונות והנהלים ששיעור זה
מחדשם הוא קטן כדי להקלט על ידי התל-

מידים בזמן הקצוב?

5. נוחיות פיזית היא ענף גדול להדרכה. יש להמנע מתנאים הפוגעים בתתענינות כמו חום רב מדי, קור, אוויר חפשי במדה מועטה, אורות חזקים מדי או חלשים מדי, כסאות בלתי נוחים וכו'. הפסקות קלות הן הכרחיות כדי שהאנשים יינפשו. מחובתו של המדריך לדאוג לכך, שישתמשו בכל אמצעי שהוא, כדי לודא שהתלמידים יש להם תנאים הדרושים ללמידה מהירה.

חזרות-שינון.

1. החזרה על כל שיעור, לפני העברתו, או על שיעור שנתן מכבר, תשמש כבדיקה סופית של תכנית המדריך למסירת השיעור. לחזרות נודעת חשיבות גדולה.
2. החזרה צריכה להיות מושלמת מכל הבחינות.
3. החזרה נותנת בקורת לשמה על תועלת העזרים ועל סידורם, ותמיד תאפשר שיפור בסדר ההצגה.
4. הכרחי הוא שכל חזרה להצגה תשובן כראוי עד שכל שלב בה יבוצע נכון והזמן יתואם במדויק.

ראינו במה עדיפה שיטת הנושא על-פני „שיטת ההיקש“. נוכחנו שיש להעמיד את מקצועות הלימוד רק על ההכרחי לפעולה מעשית בשעת הקרב. מאידך גיסא, אותו נושא אשר מלמדים יש לבססו ולתתו בשלמות וביסודיות.

הכנה יסודית של השיעור ע"י המדריך, לפני גתינתו לחניכיו — עקרון מהראשונים במעלה בהדרכה. השיעור שהוכן היטב — יקלט היטב.

לשלב האימון הראשון, לפחות עד אימון הכיתה ועד בכלל, יתאימו מערכי השיעור כפי שהם נהוגים בצבאות הצרפתי והרוסי. לשלבי האימון המתקדם יותר יתאימו מערכי השיעור כפי שהם נהוגים בצבא האמריקאי.

עיקרים אלו יש בהם להשביח את האימון, להעמידו על דרישות שדה-הקרב וליצור את האחידות, שהיא הכרח ואמת-מידה להתקדמות ושיפור.

לעתים גלוי בפני התלמידים. אין זה דבר שיש לקראו לפניהם. ברם, הוא צריך להיות תמיד לנגד עיני המפקד לצורך עיון מהיר, כדי שיוודא לעצמו שהוא מתקדם צעד בצעד כפי שתוכנן.

3. כל מדריך יכין את מערך השיעור שלו. מערך של מדריך אחד, אפשר שלא יתאים למדריך אחר.
4. מערך השיעור והחומרים יבוקרו על ידי המדריך לפני שהוא בא ליחידתו.
5. המערך צריך להיות גמיש — מוכן בצורה כזו שיתאים בכל עת לצרכי הכיתה. כשהמערך נעשה יש להביא בחשבון גם אפשרות של שינויים.
6. כל מערך צריך שיהא נתון לבקורת מתמדת. אין שתי כיתות-לימוד או שני מצבי-הוראה שהם שווים.
7. יש לשמור את מערכי השיעור לשימוש בעתיד לשם ביקורת ושיפור ההדרכה.

קשב ונוחיות

1. החניכים לא יקשיבו פרק זמן ממושך אם המדריך לא דאג להבטיח נוחיות פיזית. עוריים פיזיים להגברת ההתענינות הם הכרחיים, כיון שהם גורמים תמידיים, הקיימים כל שעות ההדרכה.
2. המדריך צריך להמצא במצב שיוכל לראות כל אדם בקבוצתו. כל חניך צריך לראות את המדריך ולשמע אותו. זה יוצר את המגע הישיר ההכרחי בין המדריך לבין החניך. המדריך יכול להשגיח על החניכים; והם, מצדם, יכולים לחוות בהבעת פניו ובתנור עותיו — דבר המסיע לשמירה על ההתענינות במידה שלא תושג בכל דרך אחרת.
3. יש להשתמש לעתים קרובות ביותר בתמונות ובדיאגרמות המושכות את העין.
4. יש לסלק גורמים ההורסים את ההתענינות. המדריך ידאג לכך שלא תהינה הפרעות מן החוץ וירחיק את קבוצתו משאון. דיאגרמות וכיוצא בזה יוצגו רק לעת השימוש בהם.